

STORT FLERTAL AF DANSKERNE ØNSKER FORBUD MOD EKSPROPRIATION TIL PRIVATE FORMÅL

Catinet har for CEPOS i perioden den 27. april til 5. maj 2009 gennemført en undersøgelse blandt 1.071 danskere om ekspropriation. Respondenterne blev spurgt om i hvilket omfang de synes, at kommunen skal have mulighed for at ekspropriere til tre forskellige formål: Offentlig infrastruktur, foreningers anlæg af golfbaner ol. og private virksomheders produktionsanlæg ol. Undersøgelsen viser, at der er flertal mod ekspropriation af hus og jord til foreningers anlæg af golfbaner, sportsanlæg ol., samt til private virksomheder produktionsanlæg, storcentre ol. I alt svarer 47 pct. "slet ikke", når det drejer sig om ekspropriation til foreninger, og 46 pct. svarer "slet ikke" når formålet er at skaffe jord til anlæg af private virksomheders anlæg mv. Fraregner man "ved ikke" svarerne er der således et absolut flertal mod anvendelsen af ekspropriation under alle omstændigheder til disse formål. Folketinget skal den 12. maj 2009 behandle et lovforslag om ændring af planlovens adgang til ekspropriation, der dog ikke ændrer på muligheden for at ekspropriere til private formål. Undersøgelsen bør få miljøministeren til at ændre det verserende lovforslag om ændring af planloven således, at adgangen til at ekspropriere til private formål ophæves.

Ekspropriation

1. Grundlovens § 73

Grundlovens § 73, stk. 1 fastslår, at:

"Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning."

Imidlertid har henvisningen til almenvellet mest karakter af en politisk programerklæring. Med undtagelse af klare tilfælde af magtfordrejning til fordel for særinteresser vil et politisk flertal ved lov derfor kunne ekspropriere privat ejendom, hvad enten formålet måtte være offentligt, såsom for at etablere infrastruktur, eller privat, såsom for at bygge storcentre eller golfbaner.¹

Tidligere på året fremsatte miljøminister Troels Lund Poulsen et nyt lovforslag, der skal styrke den private ejendomsret.² Lovforslaget ændrer planlovens § 47, stk. 1, således, at kommuner ikke længere kan ekspropriere til byudvikling i henhold til kommuneplaner, men alene til virkeliggørelsen af en lokalplan eller byplanvedtægt.

Lovforslaget blev affødt af en række sager, hvor kommuner ønskede at ekspropriere privat ejendom til brug for golfbaner, storcentre og andre private formål. En form for ekspropriation, der muligvis formelt set er lovlig, men svær at forene med grundtanken bag grundlovens krav, om, at en ekspropriation skal være båret af hensyn til "almenvellet".

Som følge af disse sager udtalte daværende finansminister og nuværende statsminister, Lars Løkke Rasmussen, bl.a. følgende:

"Det handler om at få moderniseret det samlede regelsæt omkring ekspropriation. Og grundlæggende handler det om at sikre, at der er respekt omkring privat ejendomsret og få sat en stopper for, at man kan ekspropriere til stadig flere formål...Det arbejde, som nu skal i gang handler om to ting: Hvad kan man ekspropriere til og på hvilke vilkår. Vi har bare set eksempler, hvor man sidder gustent og gambler med folks private

¹ Se Danmarks Riges Grundlov med Kommentarer p. 465 og 480ff, Henrik Zahle Dansk Forfatningsret 3, Menneskerettigheder, p. 206,

² L 135 Forslag til lov om ændring af lov om planlægning. (Begrænsning i adgangen til ekspropriation, opførelse af mindre bygninger i landzone m.v.)

ejendomme. Hillerød er et eksempel. Og tager man grundlovens oprindelige bestemmelser, så var det motorveje, jernbaner. Nu kan vi se, at man bruger disse bestemmelser til at lave golfbaner”

I samme interview udtalte Miljøminister Troels Lund Poulsen, at

”Behovet for en opstramning er blevet meget aktualiseret. At beskytte den private ejendomsret er en kerneværdi, og for eksempel er det over grænsen at ekspropriere til golfbaner”³

Udtalelserne fra statsministeren og miljøministeren måtte derfor give anledning til at tro, at regeringen ville ændre planloven således, at det ikke længere var muligt at ekspropriere til fordel for private formål, såsom golfbaner og storcentre. Men læser man lovforslaget er dette ikke tilfældet. Kommunerne vil således stadig kunne ekspropriere til fordel for private formål som golfbaner i henhold til lokalplaner, såfremt det nye lovforslag vedtages.

2. Befolkningens holdning til ekspropriation

Catinet gennemførte i perioden 27. maj til 5. maj en undersøgelse om ekspropriation for CEPOS. For alle spørgsmålene var der fem svarkategorier gående fra ”I stort omfang” til ”Slet ikke”, samt mulighed for at svare ”Ved ikke”.

I nedenstående tabel blev de 1.071 respondenter spurgt om, i hvilket omfang de synes, at kommunen skal have mulighed for at ekspropriere til tre forskellige formål: Offentlig infrastruktur, foreningers anlæg af golfbaner ol. og private virksomheders produktionsanlæg ol.

Tabel 1.

<i>Spørgsmål: ”Lovgivningen om ekspropriation tillader i dag, at offentlige myndigheder såsom kommuner kan tvinge en person til at sælge eksempelvis hus og jord. I hvilket omfang synes du, at kommunen skal have mulighed for at ekspropriere til følgende formål:”</i>						
	<i>I stort omfang</i>	<i>I et vist omfang</i>	<i>I et meget begrænset omfang</i>	<i>Slet ikke</i>	<i>Ved ikke</i>	<i>I alt</i>
<i>A. Offentlig infrastruktur såsom veje, lufthavne og hospitaler</i>	18%	29%	29%	14%	10%	100%
<i>B. Foreningers anlæg af golfbaner, sportsanlæg ol.</i>	3%	13%	28%	47%	9%	100%
<i>C. Private virksomheders produktionsanlæg, storcentre ol.</i>	3%	12%	28%	46%	11%	100%

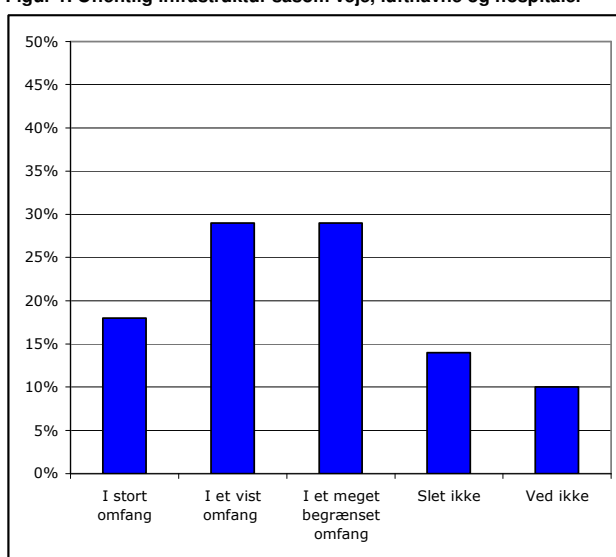
Note: Antal af respondenter er 1.071

³ Berlingske Tidende 8. april 2008

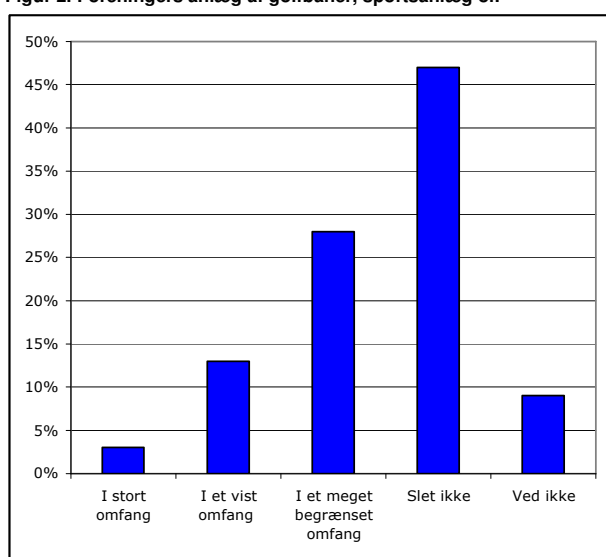
Af tabellen ovenfor fremgår det, at når det drejer sig om ekspropriation til offentlig infrastruktur, så mener flertallet, at det bør ske "i et vist omfang" (29 pct.) eller "i meget begrænset omfang" (29 pct.). Imidlertid er der flertal mod ekspropriation af hus og jord til foreningers anlæg af golfbaner, sportsanlæg ol., samt private virksomheder produktionsanlæg, storcentre ol. I alt svarer 47 pct. "slet ikke", når det drejer sig om ekspropriation til foreninger, og 46 pct. svarer "slet ikke" når formålet er at skaffe jord til anlæg af private virksomheders anlæg mv. Fraregner man "ved ikke" svarerne er der således et absolut flertal mod anvendelsen af ekspropriation under alle omstændigheder til disse formål.

De samme resultater fremgår også af de tre diagrammer nedenfor, hvor hver figur repræsenterer meningen om kommunernes mulighed for ekspropriation på de tre forskellige områder.

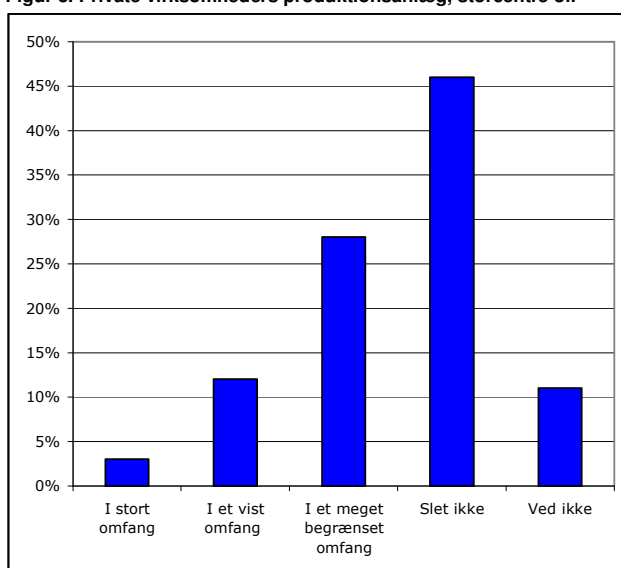
Figur 1. Offentlig infrastruktur såsom veje, lufthavne og hospitaler

Figur 2. Foreningers anlæg af golfbaner, sportsanlæg ol.

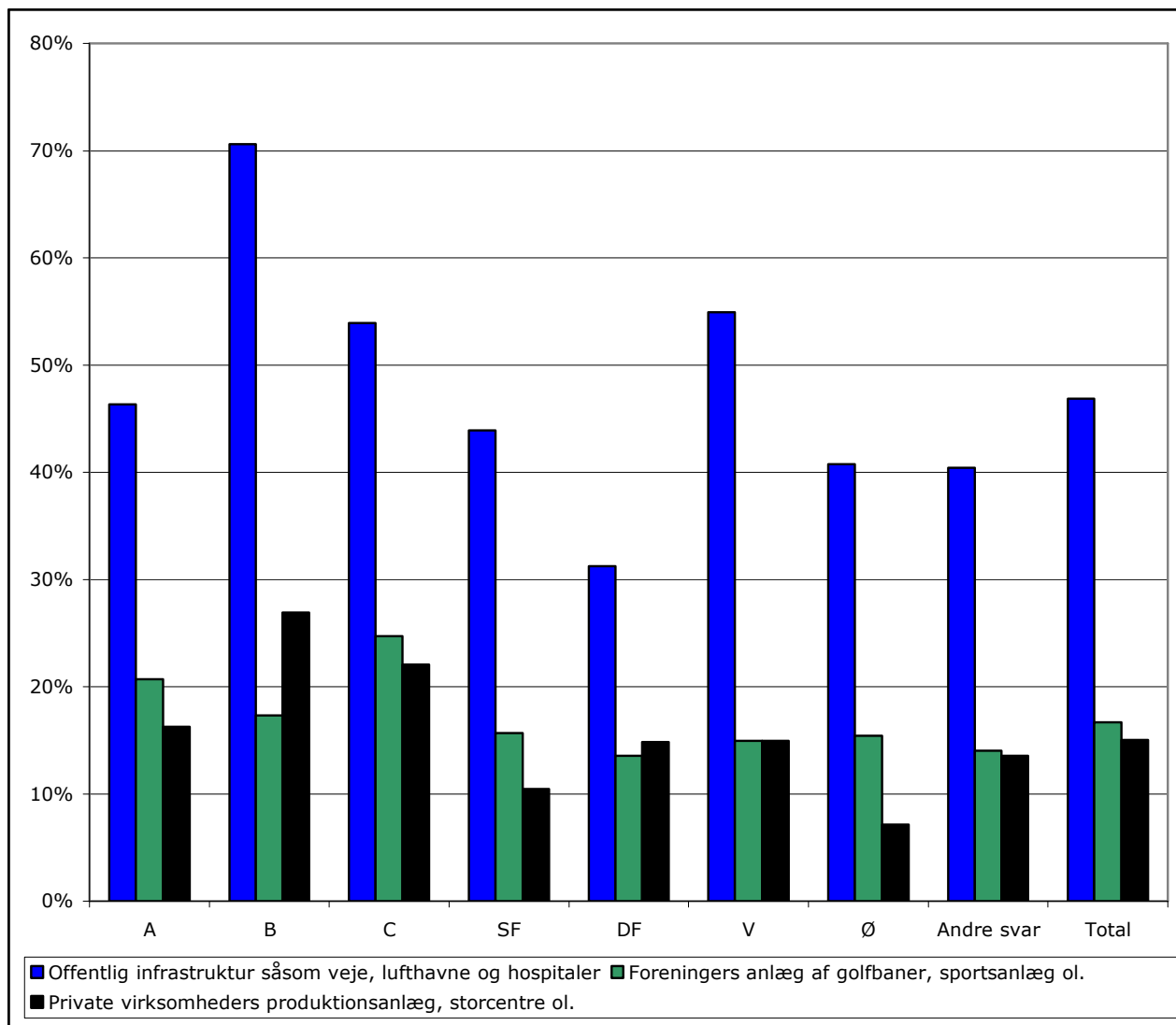

Figur 3. Private virksomheders produktionsanlæg, storcentre ol.

I figur 4 er ønsket om ekspropriation delt op efter respondenternes svar på, hvilket parti de ville stemme på, hvis der var valg i dag. Figuren viser andelen af respondenter fordelt på partier, der har svaret, at de ønsker, at kommunerne skal have mulighed for at ekspropriere "i stort omfang" eller "i et vist omfang". Generelt er der ikke stor forskel i holdningerne til dette spørgsmål mellem partiernes vælgere. I alle partierne er der således flertal mod ekspropriation til private formål.

Figur 4. Ønsker at ekpropriere til følgende formål i stort og i et vist omfang

Note: Respondenter har svaret ja til at ekspropriere til følgende formål i stort og i et vist omfang

3. Konklusion

Danskernes holdning til ekspropriation viser, at der på tværs af partiskel er markant opslutning bag en yderligere stramning af planloven, således at kommunernes adgang til at ekspropriere til private formål såsom golfbaner og storcentre ophæves. En borgerlig-liberal regering, som åbent har erklæret, at den private ejendomsret er hjerteblood, bør ikke forsømme denne lejlighed til at stramme betingelserne for ekspropriation yderligere og dermed sikre en af

danskernes mest grundlæggende friheder, nemlig den private ejendomsret. Da det nuværende lovforslag er en konsekvens af den offentlige debat om og omfattende kritik af kommunale ekspropriationer til fordel for private såsom golfbaner, må lovforslaget således anses for at være klart utilstrækkeligt og ude af trit med befolkningens ønsker. Lovforslaget er derfor ikke et effektivt tiltag med henblik på at hindre ekspropriationer til private formål. CEPOS anbefaler, at det nuværende lovforslag trækkes tilbage med henblik på at indføre yderligere ændringer, som medfører forbud mod ekspropriationer til private formål. Alternativt bør det nuværende lovforslag gennemføres med en klar tilkendegivelse fra regeringen om, at der hurtigst muligt gennemføres yderligere ændringer til planloven, der ophæver muligheden for at ekspropriere til private formål.